

A portrait of Prof. dr. Jos Egger, a middle-aged man with grey hair and glasses, wearing a dark pinstriped suit, a white shirt, and a red and blue striped tie. He is smiling and has his hands in his pockets. The background is a plain, light-colored wall. A large teal circle is overlaid on the left side of the image, containing text.

*prof. dr.
Jos Egger*

‘
**De
specialist
als held
in het
zorglabyrint**
’

‘Leren specialiseren door kennis en perspectiefwisseling: may The Force be with you!’ schreef hoofdopleider klinische psychologie prof. dr. Jos Egger op een welkomstkaartje aan de nieuwe generatie opleidingen. Het is een knipoog naar het bekende citaat uit de filmserie Star Wars waarin de eenvoudige boerenjongen Luke Skywalker zich met de hulp van zijn mentor ontwikkelt tot de ‘Uitverkorene’ die De Kracht in balans weet te krijgen. Geen gemakkelijke klus! Wie kijkt naar de benodigde competenties van de bij SPON opgeleide klinisch psycholoog, beseft dat er ook van de opleidingen veel wordt gevraagd, als specialist én als persoon.’

De mens is een verhalend wezen. De Amerikaanse historicus en mytholoog Joseph Campbell (1904-1987) wijdde zijn leven aan het onderzoeken van oude mythen, sprookjes, oervertellingen en Hollywood-films. Hij ontdekte een thema dat in verhalen uit alle tijden en windrichtingen keer op keer terugkwam: ‘de reis van de held’. Dit thema beschrijft de levensreis waarin mensen obstakels overwinnen om uiteindelijk een held te kunnen worden. In de manier waarop de hoofdfiguur dat doet – al dan niet bijgestaan door een mentor – zien we uit welk hout hij gesneden is.

Bij de specialistenopleiding klinische psychologie worden gz-psychologen opgeleid tot solide, klinisch-wetenschappelijk actieve professionals. Het zijn mensen die ontvankelijk zijn voor nieuwe inzichten en met initiatief en kennis van zaken verantwoordelijkheid dragen voor diagnostiek en behandeling. Dat is niet niks. Dat vraagt om kracht en moed, om een bestendige en daadkrachtige persoonlijkheid. De ontwikkeling tot specialist en die van de persoon van de klinisch psycholoog gaan dan ook hand in hand. Het is een heldenreis – oneindig, zonder recepturen – waarin de vertrouwde wereld moet worden achtergelaten. Wie is de mens die zich hieraan waagt?

– Vita mixta

In kloostergemeenschappen zijn het de zogenaamde ‘contemplatieven’ die thuisblijven. Zij richten zich uitsluitend op het gebed en het werk *binnen* het klooster, en oefenen weinig of geen direct apostolaat uit. De ‘actieven’ daarentegen, zijn de kloosterlingen die de wijde wereld intrekken. Zij richten de ziekenhuizen

en de onderwijsinstellingen op *buiten* de kloostermuren. De religieuzen die zowel de contemplatieve als de actieve component weten te verbinden leven volgens het zogenoemde ‘vita mixta’. Zij combineren een maatschappelijk actief bestaan met een uitgebreid gebedsleven.

Vita mixta is ook de manier waarop de klinisch psycholoog zich in de patiëntenzorg kan positioneren: iemand die niet per se in de pas blijft van de zorgprogramma’s en bijbehorende systematiek – alhoewel hier uiteraard terdege rekening mee wordt gehouden. Het is een mens van de wereld: iemand die vrijelijk beschikt over zijn eigen inzet – soms contemplatief, soms actief schouder aan schouder interveniërend – en *in zichzelf* de verantwoordelijkheden combineert om uiteindelijk binnen het domein van de patiëntenzorg ‘kerk ontstijgend’ te kunnen worden. Dat is een worsteling. Iets wat per definitie gepaard gaat met imperfecties, met de sterkten en zwakten van de individuele klinisch psycholoog. Maar juist de worsteling is de bron van de zich ontvouwende professionaliteit en specialisatie.

— Onontgonnen paden

Binnen de praktijk strijdt vooral de ggz met de verkaveling van zorgprogramma’s. Die is op weinig inhoudelijke evidentie gestoeld en dat probleem wordt momenteel dan ook stevig gevoeld binnen de sector. Patiënten kunnen, mede dankzij dit verkavelingsprincipe, in een behandeltrichter-zonder-doel terecht komen terwijl hun klachten blijven bestaan. Tegelijkertijd is onze hele bekostigingssystematiek op dit proces ingericht. Binnen zorgorganisaties wordt er dus enerzijds inhoudelijke en morele druk uitgeoefend en anderzijds financiële druk. *Fair enough*, gebeurt ook in andere maatschappelijke sectoren. De klinisch psycholoog echter, moet zich vrij voelen om open en naar eigen inzicht binnen dit spanningsveld te navigeren. Dus ook te zeggen: we doen een uitgebreide (her)analyse van patiënten met een ernstige chronische stoornis of heel ingewikkelde problematiek. We doen dat gepersonaliseerd, met precisie, en we nemen hier de tijd voor. Op basis van bijvoorbeeld revisiediagnostiek durft de klinisch psycholoog dan nieuwe behandellijnen in te zetten die scherper gericht zijn op de oorzaak en/of de individuele verschijningsvorm van de aandoening en die weleens zouden kunnen afwijken van wat er standaard in het aanbodpakket zit. Dat betekent niet dat de klinisch psycholoog enkel de praktijk wil confronteren met wat er niet goed gaat. Het betekent dat hij de vrijheid en zich ondersteund voelt dat te doen met kennis over bijvoorbeeld rivaliserende verklaringen of mogelijke bijpunting van de bestaande behandelprincipes.

— Perspectiefwisseling als lichtzwaard

Hoe bereiden we klinisch psychologen binnen onze opleiding voor op dit soort complexe, uitdagende beproevingen of ogenshijnlijke tegenstellingen in de praktijk? In *Star Wars* krijgt Luke Skywalker van zijn leermeester zowel een lichtzwaard als een innerlijke kern aangereikt. Als hoofdopleider is het mijn diepe overtuiging dat het vrije gebruik van zowel de wetenschap als het ambacht nodig is om het beroep van klinisch psycholoog op een goede manier uit te kunnen oefenen. Natuurlijk is hij, net als bijvoorbeeld de gz-psycholoog, gebonden aan de praktijk van alledag, maar hij heeft een belangrijk wapen in handen: een wetenschappelijk gestoelde

Prof. dr. Jos Egger is klinisch psycholoog, klinisch neuro-psycholoog en hoofdopleider klinische psychologie bij SPON. Hij werkt als hoogleraar Contextuele neuropsychologie bij het Donders Instituut van de Radboud Universiteit en is daarnaast onder meer plaatsvervangend hoofdopleider voor de landelijke opleiding tot klinisch neuro-psycholoog en wetenschappelijk hoofd van de Vincent van Gogh Top-klinische Centra.

De specialist-in-opleiding maakt een heldenreis: wie is de mens die zich hieraan waagt?

Opleiding klinisch psycholoog

Gz-psychologen die in hun zorg diagnostiek, behandeling, wetenschap en management werkelijk willen **integreren** - ook zij die al werken als psychotherapeut en zich willen doorontwikkelen tot specialist voor de volle breedte van de gezondheidszorg - zijn bij de Nijmeegse opleiding tot klinisch psycholoog specialist op hun plaats. **Kennis, ontwikkelingsbereidheid, daadkracht, tact en een ruim menselijk perspectief**, kernwaarden die zowel worden verwacht als in de opleiding verder worden gestimuleerd. Klinkt dit als een hoogdravende, bijna onoverkomelijke opdracht die slechts voor een enkeling is weggelegd? Niet aan beginnen! Glinstert er herkenning? Maak er dan werk van!

www.rcsw.nl/kp

perspectiefwisseling die ervoor kan zorgen dat er gefundeerde veranderingsargumenten en een andere oplossingsrichting ontstaan. Met als doel het op gunstige manier veranderen van het zorgproces.

Wetenschappelijke kennis is de beste verzekering voor het oproepen en kunnen hanteren van deze essentiële perspectiefwisselingen. In de opleiding tot klinisch psycholoog leer je dingen te begrijpen, maar tegelijkertijd ook begrijpelijk te maken. Je leert en probeert zowel de context van de academie als de context van de patiëntenpraktijk *in jezelf* te verenigen. Daarmee krijgt het *scientist-practitioner* Bildungsideaal handen en voeten. De specialistenopleiding is uniek in de mate waarin die opdracht tot verbinding wordt gevoeld. En ook wetenschap heeft baat bij kritische, specialistische uitwisseling: in Nijmegen floreert het onderzoek dat beide aspecten in zichzelf probeert te verenigen.

— Rijpingstijd

Rijping van excellente zorgspecialisten mét begeleiding heeft de voorkeur boven rijping zonder begeleiding. Een mentor is iemand die zijn (levens)ervaring gebruikt om een ander terzijde te staan in de reis. Landelijk is er sprake van verdere concretisering van excellentietrajecten, zoals het unieke landelijke Topklas-traject waarin jaarlijks ten hoogste tien (research-)master afgestudeerden binnen zes jaar de opleiding tot gz-psycholoog, psycholoog-specialist (kp of knp) en klinisch onderzoeker (academisch proefschrift) afronden. SPON participeert hierin met enkele plaatsen. Ook is er onlangs een zeer belangrijke regionale impuls gegeven op het gebied van dergelijke excellentietrajecten. Het College van Bestuur van de Radboud Universiteit heeft aan GIOS van de Nijmeegse kp-opleiding een stimuleringssubsidie verstrekt en daarmee het zogenoemde GIOSKO-traject (Gezondheidszorgpsycholoog in Opleiding tot Specialist en Klinisch Onderzoeker) mogelijk gemaakt. In 2018 startte een pilot met twee van deze trajecten, één bij Pro Persona en één bij Vincent van Gogh. Deze opleidingen zijn als mentoraattijd: rijpingstijd.

Eerlijk is eerlijk, het zijn hyperambitieuze trajecten, maar het kan wèl. Landelijk en regionaal willen we tonen dat dit soort (gepromoveerde) specialisten een rol van betekenis kan spelen bij de rationele (her)ontwikkeling van de gezondheidszorg. Met het spanningsveld tussen wetenschap en praktijk steevast als vruchtbare voedingsbodem.

Schrijf je nu in voor onze driemaandelijke RadboudCSW Nieuwsbrief.

In onze gepersonaliseerde nieuwsbrief vind je altijd:

- Een interessant interview met een zorg of onderwijs professional uit het veld.
- De altijd scherpe column van onze huisfilosoof prof. dr. Jan Bransen.
- Overzichtsagenda met al ons geaccrediteerde bij-en nascholingsaanbod.
- Exclusieve uitnodigingen en speciale aanbiedingen.
- En nog veel meer...

Inschrijven
nieuwsbrief

Interesse in opleidingsplaatsen Klinisch psycholoog?

Wil je op de hoogte gehouden worden wanneer er vacatures van opleidingsplaatsen voor Klinisch psychologen beschikbaar komen? Geef jouw gewenste startjaar, type praktijkopleidingsinstelling en voorkeurs regio aan waar jij de opleiding zou willen volgen.

Vacature
opleidingsplaatsen